

ОПСЦЕНА И ДРУГА КОЛОКВИЈАЛНА ЛЕКСИКА
У СРПСКОМ И МАКЕДОНСКОМ ЈЕЗИКУ /
ОПСЦЕНА И ДРУГА КОЛОКВИЈАЛНА ЛЕКСИКА ВО
СРПСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
Зборник радова са истоименог научног скупа

Библиотека
НАУЧНИ СКУПОВИ

Уређивачки одбор

Јордана Марковић
Филозофски факултет у Нишу

Елена Јованова-Грујовска
Институт за македонски језик „Крсте Мисирков” у
Скопљу

Надежда Јовић
Филозофски факултет у Нишу

Катица Трајкова
Институт за македонски језик „Крсте Мисирков” у
Скопљу

Рецензенти

Недељко Богдановић
Филозофски факултет у Нишу

Васил Дрвошанов
Институт за македонски језик „Крсте Мисирков” у
Скопљу

Биљана Сикимић
Балканолошки институт САНУ у Београду

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ОПСЦЕНА И ДРУГА КОЛОКВИЈАЛНА ЛЕКСИКА
У СРПСКОМ И МАКЕДОНСКОМ ЈЕЗИКУ /
ОПСЦЕНА И ДРУГА КОЛОКВИЈАЛНА ЛЕКСИКА ВО
СРПСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
Зборник радова са истоименог научног скупа

Приредиле
Јордана Марковић
Надежда Јовић

Ниш
2019.

НЕГАТИВНЕ МЕТАФОРЕ У КАРАКТЕРИЗАЦИЈИ ЧОВЕКА

У овом раду представљена су метафоричка именовања човека у говорима сврљишког краја, заснована на негативним физичким особинама. Корпус чини више од 130 лексема, до којих се дошло тренским истраживањем на основу *Упитника за прикупљање антропографске лексике*. Циљ истраживања јесте да кроз призму метафоричких именовања, насталих путем асоцијативне идентификације, успоставимо везу између човека негативних физичких особина и различитих ентитета из његовог окружења.

Кључне речи: метафоричка именовања човека, негативне физичке особине, сврљишки крај, призренско-тимочка дијалекатска област.

Во овој труд се претставени метафоричките именувања на човекот во говорите на регионот Сврљиг врз основа на негативни физички карактеристики. Корпусот се состои од повеќе од 130 лексеми, кои произлегоа од теренско истражување базирано врз *Прашалникот за собирање на антропографска лексика*. Целта на истражувањето е преку призмата на метафоричките именувања, создадени со асоцијативната идентификација, да се воспостави врска помеѓу човекот со негативни физички карактеристики и различни ентитети од неговата околина.

---

¹ anasavic81@gmail.com

² Прилог је настао у оквиру пројеката „Дијалектолошка истраживања српског језичког простора” (ЕДБ 178020), који у целини финансира Министерство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Клучни зборови: метафорички именувања на човекот, негативни физички карактеристики, регион Сврљиг, призренско-тимочка дијалекатна област.

У филологији се последњих деценија све више пажње посвећује проучавању фигуративних вербалних средстава карактеризације човека, међу којима примарно место заузимају метафоре. Метафоре су веома распрострањене и забележена у свим доменима човекове стварности. Оне представљају сложени феномен који у себи обједињује фигуративни и когнитивни инструментални потенцијал за изражавање знања о свету (Мушникова 2011: 114). Као сегмент националне језичке културе метафоре су условљене присуством општих законитости мишљења и механизима поимања стварности говорника (Мушникова 2011: 119).

Бавећи се лексиком којом се означава човек специфичних физичких особина у говорима сврљишког краја,³ приметили смо да је велики број речи настао метафоризацијом према различитим ентитетима из човекова окружења. Овом приликом у фокусу наше пажње нашла су се метафоричка именована индукована негативним особинама човека која се манифестују у спољашњем виду.

Анализу заснивамо на корпусу који чини више од 130 лексема, до којих се дошло тренским истраживањем на основу *Упитника за прикупљање антропографске лексике*. Циљ нашег истраживања јесте да кроз призму метафоричких именовања насталих путем асоцијативне идентификације, успоставимо везу између човека негативних физичких особина и различитих ентитета из његовог окружења.

---

³ В. *Антропографска лексика у говорима сврљишког краја – лингвеографски приступ* (Савић-Грујић 2017).

Прикупљена грађа сагледана је кроз 24 домена који се односе на: главу, косу, тен, чело, очи, трепавице, образе, уши, нос, уста, зубе, вилицу, браду, бркове, врат, руке, прсте, рамена, груди, кукове, ноге, лепоту, општи физички изглед и здравствено стање.

У оквиру ових домена налазе се 63 лексичко-семантичке групе (ЛСГ). Свака лексичко-семантичка група садржи одрђени број метафоричких именовања за означавање човека који има неки телесни недостатак или какву другу физичку особину коју говорна заједница оцењује негативно.

1. глава (4⁴ ЛСГ / 26⁵): Особа велике главе (4⁶) (*тíквa*, *црѣтѣa* 'земљани суд за печење хлеба',⁷ *чутурáн* 'чутура: дубока дрвена посуда у којој се ситни паприка', *ишíник* 'дрвени округли суд за жито'); Особа мале главе (10) (*Кинéз*, *коштáн* 'орак', *лисíца*, *мајмún*, *невесту́лка* / *невесту́лка* 'ласица', *песни́чка*, *пуљоглáвка*, *пуљоглáвац* / *пуноглáвац*, *ца́царка* / *цацáрка* 'врста мале тикве', *иу́ћур* 'врста мале тикве'); Особа округле главе (11) (*булува́н* 'велики округлао камен' *во́л*, *гло́бус*, *лубени́ца*, *печѣнка*, *солени́ца* 'посуда у којој се држи со', *тíквa*, *црѣтѣa*, *чу́тура*, *чутурáн*, *ишíник*); Особа шпицасте главе (1) (*кесѣр* / *кисѣр* / *ћесѣр*).

2. коса (9 ЛСГ / 23): Особа бујне косе (3) (*бу́нциула*

---

⁴ Број лексичко-семантичких група у оквиру једног домена.

⁵ Укупан број метафоричких именовања у оквиру домена.

⁶ Број метафоричких именовања у оквиру дате лексичко-семантичке групе.

⁷ Код метафоричких назива чија семантика није довољно јасна, дата су значења према *Тимочком дијалекатском речнику* Ј. Динића, *Речнику тимочког говора* Љ. Рајковића Кожељца и *Речнику села Каменице код Ниша* В. Јовановића, који представљају шира подручја у која се делови сврљишког краја укључују као периферија.

’корпа полулоптастог облика исплетена од прућа или павити’, *мечка*, *трмка* ’врста кошнице исплетене од прућа’), Особа дуге косе (2) (*бѣтлес* ’који има фризуру попут чланова музичког бенда Битлси’, *кумѣта* ’четник, разбојник, одметник’), Особа без косе (1) (*печѣнка*), Особа црне косе (5) (*гáвран* / *гáрван*, *Цѣга*, *Цѣганин*, *Цѣганка*, *Цѣганче*), Особа седе косе (3) (*зáјац* / *зѣц*, *зáјко*, *зѣка*), Особа жуте / плаве косе (1) (*шѹћур*), Особа риђе косе (1) (*лисѣца*), Лоше ошишана особа (7) (*јáре*, *јарѣц*, *козá*, *компѣр*, *крáставица*, *овцá*, *овѣн*), Особа неуредне косе (2) (*вѣштица*, *чѹма*).

3. *пут* (4 ЛСГ / 15): Особа тамне пути (6) (*Арáн*, *гáвран* / *гáрван*, *Цѣга*, *Цѣганин*, *Цѣганка*, *Цѣганче*); Особа жута тена (1) (*тѣква*), Бледа особа (6) (*вѣштица*, *воденичáр*, *мртáвѣц* / *мртвáк*, *óсења* / *óсиња* ’вампир’, *тенѣц* ’вампир’, *чѹма*), Особа модра тена (2) (*мртáвѣц* / *мртвáк*, *чивѣт* ’плави прах за бојење пређе’).

4. *чело* (3 ЛСГ / 5): Особа висока чела (3) (*печѣнка*, *црѣпња*, *чутурáн*), Особа ниска чела (1) (*мајмѹн*), Особа изборана / намрштена чела (1) (*опáнак* / *опѣнак*).

5. *очи* (3 ЛСГ / 6): Особа ситних очију (3) (*кокóшка*, *погáнац* ’миш’, *слепáк* ’кртица’), Особа буљавих очију (1) (*буљáна* ’сова’), Особа с подочњацима (2) (*мељѹнка*, *мељѹнко* ’меј: мех’).

6. *трепавице* (1 ЛСГ / 1): Особа без трепавица (1) (*óсења* / *óсиња*).

7. *образи* (2 ЛСГ / 5): Особа дебелих образа (4) (*бумбáр*, *печѣнка*, *свињá*, *црѣпња*), Особа црвених образа (1) (*цвеклó*).

8. *уши* (2 ЛСГ 2): Особа великих / клемпавих ушију (1) (*магáре*), Особа длакавих ушију (1) (*мајмѹн*).

9. *нос* (3 ЛСГ / 4): Особа велика носа (1) (*носурóг*), Особа кукаста носа (1) (*орѣл*), Особа широких ноздрва (2) (*вóл*, *свињá*).

Негативне метафоре у карактеризацији човека

10. уста (2 ЛСГ / 5): Особа великих уста (2) (*плéвња* 'зграда сеоског домаћинства у којој се чува сточна храна', *провалија*), Особа са зечјом усном (3) (*зајац* / *зец*, *зајко*, *зека*).

11. зуби (2 ЛСГ / 7): Особа великих зуба (4) (*зајац* / *зец*, *зајко*, *зека*, *коњ*), Особа истурених предњих зуба (3) (*зајац* / *зец*, *зајко*, *зека*).

12. вилица (1 ЛСГ / 4): Особа истурене вилице (горње / доње) (4) (*кесér* / *кисér* / *ћесér* 'врста дрводељске алатке', *курјак*, *мајмун*, *шипанза*).

13. брада (2 ЛСГ / 2): Човек јаке браде (1) (*ноп*), Жена с брадом (1) (*мушкокоз*).

14. бркови (1 ЛСГ / 3): Човек белих бркова (3) (*зајац* / *зец*, *зајко*, *зека*).

15. врат (2 ЛСГ / 6): Особа дуга врата (4) (*гусан*, *жирафа*, *ћуран*, *штрк* 'рода'), Особа дебела врата (2) (*вол*, *биќ*).

16. руке (1 ЛСГ / 2): Особа дугих руку (2) (*лемéz* 'грана преко пласта сена', *мотовило* 'штап за намотавање пређе').

17. прсти (1 ЛСГ / 5): Особа с кожицом међу прстима (5) (*гушче*, *плован*, *пловка*, *шотан*, *шотка*).

18. рамена (1 ЛСГ / 2): Човек широких рамена (2) (*аждаја*, *тенак*).

19. груди (1 ЛСГ / 1): Човек широких груди (1) (*курјак*).

20. кукови (1 ЛСГ / 2): Жена широких кукова (2) (*кобилáча*, *слáмњача* 'велика навлака напуњена сламом').

21. ноге (6 ЛСГ / 18): Особа кратких ногу (5) (*кубе* 'врста плехане пећи ваљкастог облика', *памтур*, *трупина*, *трупељан* 'пањ', *тупан* 'бубањ'), Особа дугих ногу (2) (*расовача* / *расóмача* 'рачвасто дрво, ракља', *штрк*), Особа с деформитетом ноге / ногу (2) (*шотан*, *шотка*), Особа без ноге (3) (*дубар* 'пањ', *трупина*, *трупељан*), Особа која се гега у ходу (3) (*плован*, *пловка*, *шотан*),

Жена која њише куковима док хода (3) (*бедевија* 'кобила арапске пасмине', *плóвка*, *шóтка*).

22. *лепота* (1 ЛСГ / 4): Ружна особа (4) (*áкреп* 'шкорпија', *каракóнциула* 'црни демон', *плáшило* 'страшило', *úтвара* 'зли дух').

23. *опити физички изглед* (8 ЛСГ / 54): Особа ниска раста (2) (*Кинéз*, *петли́чко*), Изразито дебела особа (12) (*бѣ́чва* 'велики дрвени суд', *булува́н*, *бумба́р*, *буре*, *вепѣ́р*, *врѣ́ча*, *кама́ра* 'гомила саденутог сена', *медве́д*, *мечѣ́к*, *ме́чка*, *свиња́*, *сла́марица* 'велика навлака напуњена сламом'), Изразито мршава особа (2) (*зли́ста*, *липсóтина*), Дебела особа ниска раста (9) (*бѣ́чва*, *врѣ́чва* 'велики дрвени суд', *ку́бе*, *памтѣ́р*, *тру́п*, *тру́пина*, *трупе́љан*, *тупа́н*, *иуба́н* 'велики дрвени суд'), Мршава особа ниска раста (5) (*врабѣ́ц*, *вратче́*, *калимéро* 'пиле из цртаног филма', *комѣ́рѣц*, *штитли́ца*), Дебела особа висока раста (6) (*а́ла*, *би́к*, *каракóнциула*, *медве́д*, *мечѣ́к*, *ме́чка*), Мршава особа висока раста (13) (*штрѣ́к*, *банде́ра*, *врѣ́лина* 'пречага', *гра́ња*, *колѣ́ц*, *лабади́на* 'мотка', *мо́тка*, *мотовило́*, *остро́га* 'ракљасто дрво које служи као мердевине', *пра́кљача* 'пљоснат комад дрвета с дршком којим се удара рубље', *при́тка* 'колац за подупирање усева', *ра́совача* / *расо́мача*, *снопља́ча* 'мотка за преношење снопова жита'), Маљава особа (5) (*ку́рјак*, *мајмун*, *медве́д*, *мечѣ́к*, *ме́чка*).

24. *здравствено стање* (2 ЛСГ / 2): Тешко болесна особа (1) (*мртавѣ́ц* / *мртва́к*), Особа која се стално тресе (1) (*питу́је*).

Овако дата класификација показала је да се највећи број лексичко-семантичких група налази у домену који се односи на косу. Бројност сема на којима се заснива метафоричко именовање особе на основу косе, условила је постојање девет лексичко-семантичких група којима су обједињена 24 негативна метафоричка назива. Потенцијалне семе, садржане у појмовној вредности лексеме *коса*, јесу семе које носе информацију о: поседовању бујне косе

или о недостатку косе, дужини и боји косе, начину на који је коса обликована, начину на који се особа односи према њој и сл. Поред бројних метафоричких назива за именовање како мушких тако и женских лица, запажамо да су експресивна вредност и на њој базирана метафоричка именовања често условљена полном идентификацијом, односно традиционалним поимањем идеала телесне лепоте мушкараца и жена. Тако, рецимо, наспрам негативно квалификованих метафора *бѣтлес* и *кумѣта* за именовање мушкараца дуге косе, недостају метафоричка именовања женских лица јер дуга коса код жена не представља одступање од прототипа па самим тим не подлеже ни колективном вредновању. С друге стране, семом изгледа 'неочешљан, неуредан' успостављени су метафорички називи *вѣшница* и *чуѣма* за означавање женских лица на основу њиховог немарног односа према коси и личној хигијени.

Највише различитих метафоричких именовања, чак 47, од којих се метафора *бѣчва* јавља два пута, док су метафоре *медвѣд*, *мѣчка* и *мечѣк* забележене у три различита домена, распоређено је у осам лексичко-семантичких група у оквиру домена с доминантном семом „општи физички изглед”. Овако велики број негативно конотираних метафора заснива се на афективности коју људи имају према особама непријатног општег физичког изгледа (Драгићевић 2010: 57).

Појединачно гледано, највише метафоричких назива — 13, потврђено је у именовању мршавих особа високог раста у оквиру домена „општи физички изглед”. Поред зоометафоре *штѣрк*, успостављене асоцијативним повезивањем подстакнутим семом изгледа која се односи на висину и телесни састав именоване особе, забележено је још 12 метафоричких назива којима се примарно именују разноврсни стубови, мотке и штапови различитих намена. Сви ови називи у семској структури имају диференци-

јалну сему 'танак и висок', која је и омогућила конституисање метафоричких именовања човека. Издвојене семантичке компоненте указују на то да оваква метафоричка именовања човека нису условљена семом колективне експресије, већ су то реалне компоненте које се тичу изгледа (Штасни 2013: 86). Међутим, значењски потенцијал ових метафоричких назива укључује и семантичку компоненту 'непријатан изглед' засновану на семи колективне експресије, која представља афективни слој значења датих лексема и указује на однос говорне заједнице према нечему што није у складу с традиционалним естетским мерилима.

Било да је реч о реалним својстима различитих ентитета или непостојећим особинама које су резултат колективне експресије, субјекат именовања проналази заједничку семантичку компоненту са човеком специфичног физичког изгледа, што на језичком плану резултира бројним метафоричким именовањима. Прецизним пребројавањем установили смо да је 131 негативна метафора потврђена чак 207 пута. Најпродуктивније извориште за развој секундарних значења која се односе на човека представљају зооними (*буљина, глиста, зајак / зец, мајмун, медвџ, свиња, штрк...*). Чак 52 зоолошке лексеми у образовању метафора у вези са човеком оправдане су чињеницом да животиње, посебно домаће, свакодневно окружују човека и у непосредној су конкретној и симболичкој вези с његовим животом, те као такве чине важан сегмент културног, митолошког и фолклорног наслеђа српске културе (Новокмет 2016: 17). Асоцијативно повезивање се у великом броју примера (48) успоставља и са разноврсним предметима из човековог окружења (*булван, дубар, мотовило, сламњача, трмка, мибан, шиник...*). У раду је потврђено и 9 фитонимских лексеми, чије се секундарне семантичке реализације односе на човека (*комтир, печенка, цацарка / цацарка,*

шућур...). Негативне колективне или индивидуалне представе о припадницима различитих народа и мањинских скупина (*Арап, Кинéz, Цiганин, Цiганка*), верских и дрштвених организација (*пóп, кумiта*) и сл. индуковале су 10 метафоричких назива. У руралним срединама, каква је и ова, сматра се да је непожељна физичка обележеност у посредној или непосредној вези с вишим силама, што се на језичком плану исказује називима који припадају семантичкој категорији демононима (Радић 2000: 893). У нашој грађи потврђено је 12 метафоричких именовања чија се заснованост темељи на некој митолошкој семантичкој мотивацији. За разлику од метафоричких именовања из других категорија, које настају из поређења са конкретним појмовима који се могу видети и описати, код ових метафора то није случај (*аждаја, áла, вéштица, óсења / óсиња, тенџи...*).

Поред мањег броја општих метафора, познатих широм српског говорног подручја, забележене су и оне које су спецификум датог дијалекатског идиома. Увидом у коришћене речнике утврђено је да већина ових фигуративних значења није потврђена, већ је особеност колоквијалног говора. Такође, 83 метафоре су регистроване само једном, па је претпоставка да је већина утемељена на семама субјективне оцене, односно на субјективном суду испитаника. Најчешће забележене метафоре, потврђене у 5 различитих домена, јесу: *зáјац / зéц, зáјко, зéка*, и *мајмун*. Метафоре *зáјац / зéц, зáјко, зéка* подстакнуте су семом изгледа у којој је садржана информација о изгледу зуба, односно о сивкастој нијанси зечје длаке која је налик боји делимично оседеле косе. Иста метафоричка именовања користе се и за означавање особа са зечјом усном, где је, претпостављамо, номинација подстакнута називом телесног поремећаја. Ове метафоре немају примарно негативну вредност, већ се њихова експресивност остварује у комуникативном чину

и одраз је индивидуалног става говорника или различитих колективних културних стереотипа о непожељном физичком изгледу. С друге стране, метафора *мајмун* примарно је условљена семом колективне експресије која је заснована на бројним предрасудама о особинама ове животиње. Првенствено, пејоративно значење метафора *мајмун* произилази из фигуративног значења које се односи на неозбиљно, глупо понашање, опонашање других ради придобијања пажње и сл. (РСАНУ 1981: 782), за шта у народу постоји израз „човек кратке, мале памети”. Успостављање метафоричког назива који се односи на непожељне људске особине из домена телесног темељи се на метафоричкој асоцијацији заснованој на трансформацији апстрактно–конкретно (психичка особина – физичка особина).⁸

Тројаки су начини успостављања метафоричких именовања. Првенствено, метафоричка именовања подстакнута су везом по сличности између датог појма и човека специфичне телесне карактеристике која је „заснована на некој компоненти, као што су, рецимо, функција, облик, боја положај, порекло итд.” (Драгићевић 2007: 148). Значајан је и број лексема чије секундарне семантичке реализације нису утемељене ни на каквој објективној сличности са појмом именовања, већ је пренос номинације условљен семама колективне експресије, базираним на представама и уверењима целе језичке заједнице. Семе колективне експресије јесу имплицитне компоненте семске структуре једне лексеме и остварују се „искључиво у секундарним значењима и само у одређеном контексту” (Драгићевић 2007: 72). На крају, успостављање појединих метафоричких именовања подстакнуто је семама субјективне оцене у којима се

---

⁸ О различитим типовима метафоричких асоцијација в. Гортан-Премк (2004: 90–108).

одражава систем вредности дијалекатског говорника. Међутим, наше истраживање је показало да није увек могуће прецизно издвојити само једну сему која је утицала на успостављање метафоричких назива. Често семе изгледа подстичу различите вербалне асоцијација дијалекатских говорника, засноване како на субјективним ставовима испитаника тако и на социокултурним специфичностима говорне заједнице у којима су репрезентоване традиционалне животне вредности патријархалног човека. Такође, један од кључних фактора на коме се заснива успостављање метафоричких именовања јесте параметар мере, односно интензитет испољености особине. С. Ристић (2004: 130) наглашава да „оцењивање количине, мере имплицира градуелност на скали за чију се полазну основу узима норма (ординарни ниво) као централни члан”. Све што превазилази ову меру сматра се прекомереношћу те на значењском плану имплицира семе негативне експресије.

Истраживање је показало да су негативна метафоричка именовања веома распрострањена и забележена у свим доменима који се односе на човеков физички изглед. „Широка употреба метафора код којих преовладавају жива слика и широка палета конотација говори о симболичком погледу на свет, специфичном за дату лингвокултурну област” (Савић-Грујић 2017: 285). Метафорама се означава човек на основу општих телесних својстава која својом чулном појавом привлаче пажњу и подлежу општем негативном колективном вредновању. Она су подстакнута одсуством склада, симетрије, пропорције, свега онога што се у идеалу јединства и целовитости природног лика доживљава као одступање од прототипа. Поред сема заснованих на реалним особинама, све ове метафоре обавезно садрже и субјективан став говорника, „који одликује повишена експресивност исказа, и који, пре свега, има комуникативну функцију (нпр. вређање, омаловажавање и сл.) и колективну експресију која се

темељи на предрасудама, културолошким стереотипима и наивном народном знању о томе како појмови у свету функционишу” (Новокмет 2016: 293). Основа негативне метафоризације налази се у чињеници да се човек упоређује са животињама, стварима, биљкама..., што по логици ствари значи његово унижење, односно свођење на нижи степен вредности. Без обзира на то да ли се ради о урођеним или стеченим карактеристикама, односно да ли је реч о природној датости или човековом немарном односу према сопственом телу, на плану телесног то се сматра недостацима, што се на језичком плану исказује пејоративно спецификованим метафоричким лексемама.

ЛИТЕРАТУРА

- Динић 2008: Ј. Динић, *Тимочки дијалекатски речник*. Београд: Институт за српски језик САНУ.
- Драгићевић 2007: Р. Драгићевић, *Лексикологија српског језика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Драгићевић 2010: Р. Драгићевић, *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Јовановић 2004: В. Јовановић, *Речник села Каменице*. СДЗБ LI. Београд: САНУ и Институт за српскохрватски језик САНУ, 313–688.
- Јовановић 2007: В. Јовановић, *Додатак речнику села Каменице код Ниша*. СДЗБ LIV. Београд: САНУ и Институт за српскохрватски језик САНУ, 403–520.
- Мушникова 2011: Е. Н. Мушникова, Зоометафора в языковой картине мира русского и английского языков. Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки. № 4 (20). С. 114–120. Научная электронная библиотека «КиберЛенинка». <http://cyberleninka.ru/article/n/zoometafora-v-yazykovoy-kartine-mira-russkogo-i-angliyskogo-yazykov> 10. 3. 2019.

Негативне метафоре у карактеризацији човека

- Новокмет 2016: С. Новокмет, *Семантичка анализа лексема које означавају животиње у савременом српском језику*, необјављена докторска дисертација. Београд: Филолошки факултет.
- Радић 2000: П. Радић, Из митолошке лексике: Вирогон. *Јужнословенски филолог*, LVI 3/4, 891–900.
- Рајковић Кожељац 2014: Љ. Рајковић Кожељац, *Речник тимочког говора*. Неготин: Књижевно-издавачко друштво Лексика.
- Ристић 2004: С. Ристић, *Експресивна лексика у српском језику: теоријске основе и нормативно-културолошки аспект*. Београд: Институт за српски језик САНУ.
- РСАНУ 1959–2010: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика I–XVIII*. Београд: САНУ.
- Савић-Грујић 2017. А. Савић-Грујић, *Антропографска лексика у говорима сврљшког краја – лингвогеографски приступ*. СДЗБ LXIV/2. Београд: САНУ и Институт за српски језик САНУ.
- Штасни 2013: Г. Штасни, *Речи о човеку: (номинација човека у српском језику)*. Нови Сад: Филозофски факултет у Новом Саду.

Ana R. Savić Grujić

NEGATIVE METAPHORS IN THE CHARACTERIZATION OF AN INDIVIDUAL

Summary

This work deals with the metaphoric denotations of an individual in the speech of the Svrlijig area, based on his negative physical traits. The corpus is comprised of more than 130 lexemes which were obtained by the research in the field, based on the *Questionnaire for collecting the anthropographic lexicon*. The aim of this research was to establish the relationship between the negative physical traits of an individual and different entities from his environment through the prism of metaphoric denotations.

Key words: metaphoric denotations of an individual, negative physical traits, the Svrlijig area, the Prizren-Timok dialectical area.